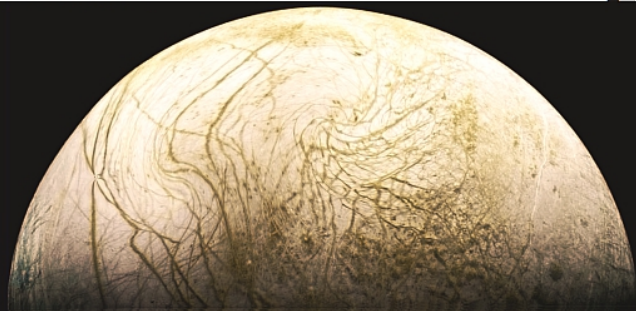

TRIBUNAL

Benjie Yballe

tribunal

*The story of one world
begins and continues
on another.*

Characters and events depicted herein are creations of fiction.

Copyright © 2013 by Benjie Yballe

Published in 2014 by BYballe Binisaia

Edited by George DeMartini

ISBN: 978-971-95778-0-5

First Cebuano edition abridged to 88 pages.

Original version of Tribunal by Benjie Yballe available on lulu.com.

*Ang sugilanon sa kalibutan
gasugod sa laing dapit
ug didto magpadayon.*

tribunal 1

Kon naangkongan pa lang unta nimo higala ang kagawasan, pilion nimo ang pagpuyo sa lahi nga planeta.

Sa sinugdanan dihang wala pay kinabuhi sa kalibutang Raton ug hangtud nga misulod na ang kinauwahiang senador sa tribunal, kutob ra sa gisulti kanamo ang among nahibaloan. Usa niini mao nga kami kansang kaliwat ilaga gibutang dinhi sumala sa kabubuton sa mga Magbubuhat. Kon gikan sa pikas bahin sa galaxia man nila kami gipadala, sila ray nasayod. Gibilin kami nila dinhi sugod sa kinaunahang bata nga ilaga aron padakoon ug pasundon sa servidor.

Gatuo ang uban nga gibantayan kami sa mga Magbubuhat. Pinaagi sa servidor? Kon nasayod man kini, ilaha tingaling gisugo nga dili kami ingnan. Sa kadugay sa pinaabot namo sa tubag, unta karon na kami katug-anan kay kon dili, ayaw na lang.

Tala kining gasugod sa 11:30 kb., Abril 12, 2904.

Gitinloan ni Boo Raton ang iyang gikanan dihang gipulihan sa servidor ang tulumanon niadtong gabhiona sa crystal nga lantawanan. Panagtigom sa tanan, tagan ni Boo. Padayonon ra nila sa gikapuyo niyang babayeng raton ang pasundayag sa pagpanabon sa aceras sa dalan unya inig kahuman. Gibalhin sa bayeng raton ang bata nila sa higdaanan daplin sa bungbung samtang si Boo milingkod sa iyaha nga tapad didto sa ilaha. Mitonga sa crystal ang dagwaydagway sa omniservidor sa samang higayon nga giusisa niini kon ang tanang linalang raton luwas sulod niarong sayo sa kagabhion dinha sa ilang mga puluyanan. Magatanawan kini sa matag usa kanila sa matag gutlo sama sa iyang naandan.

“Gapuyo ra lagi dinha si Uga. Kon unsay

makaon nako mao na sab iyaha. Sukad wa na nimo patutoya ning lake nato wala ka ba magkalisod niya?”

“Ambot unsay inyong gipanagsultian nganong nahunahunaan nimo ang pagundang niato makapasabak nakog lain na sang raton.”

“Kon way laing kapakighinabian kang Servidor na lang ko. Kon wa pa sad mi magkasultianay niadtong usa ka higayon, dili unta nako hisayran nga gikan ka didto sa Sitio Pito gapangitag kapuyoan dinhi.”

“Duruha na kadto ka tuig nga milabay, dayong kilomkilom didto sa gisakyan nako, gipangutana nako siya og naa bay raton nga arangarang alang kanako. Wa ko niya ingna nga hapiton sa caruaje didto sa planta ninyo ang usa ka dili na kaayo batanong lake. Apan nahimuot kaayo ka

pagkakita sa sulod sa usa ka daga nga wa pay kaestaran.”

Higayon kadto nga mibiya siya aron kapangitag si kinsa man ang magmatarong sa tinagdan ngadto kaniya. Nahitabo nga dunay iyahang kasaligan pagilag si kinsa ang angayan kaniyang raton ug nga motugot kanilang magpuyo kon sila magkauyonay. Hilom nga gigunitan ni Boo sa mainiton niyang kamot si Qyal ug inanayng milingi gikan kaniya ngadto paingon sa lantawanan. Humanag huwat ang omniservidor.

Gipanimbayahan ko kamo katawohang raton. Gipaabot nakong kapanihapon mo daan aron ikataho kaninyo nga sa kaulahian ang kapuslanan sa kinabuhi ni Representante Qkqt giila ug gidawat nilang mga Magbubuhat sa Kalibutan sa Ilaga. Gipasidunggan nato ang

napugpito ka tuig niyang pagpangalagad sa tribunal. Kuwang karog usa ang presidio kay namatay man siya busa inyoha karon siyang pulihan.

Nailhan si Representante Qkqt sa uban kaninyo, niadtong wa pa namo siya kuhaa sa sitio niya, sa iyahang kakugi ug kaayo magabuhatan. Sama sa kinamaayohan ninyo makamao mogamit sa utok niya ug nakigtambayayong sa tanan aron mangabuhi kita sa matag adlaw niining planetaha. Ingon kaniya ang raton nga gipangayo kaninyong ipahimutang sa senado sa Ilagabutan.

Paganominaron na ninyo sugod karon ang mamahimong kanapulogtulo nga senador. Kon naa kay ikasalmot, apila ang ngan ug inihapan sa panimalay niya. Dili moubos sa duha ka

panimalay ang motanyag sa usa ka ngan aron dawaton kini.

Daw gikatag ra sud sa usa ka tipik sa kaluhaang bahin sa planeta ang tanang gipangpuyoan sa planeta ug gisalopan na kining tanan sa dakong bitoon. Sa gawas niining gamayng badlis sa puluyananan, way nangausab niining gainusarang planeta gikan pa sa among pagpangabot. Di na hinoon kaayo nipis ang gapalibot nga hangin ug gamay na lag kuwang ang oxygena sa ubosubos nga mga dapit aron ginhawaon. Papaulion ang matag raton sayo sa gabii sa balay niya aron kapahulay alang sa sunod na sab adlaw. Bisan pag gisalipdan na ang dakong bitoon, isog ra kaayo ang radiacion nga gipasanag sa kalangitan ug luwas ka lang gikan niini kon magpasilong ug kon anaa sulod sa

caruaje nga tuyong gipangtakoban. Huyang sad kunohay ang magneticanhong palibot sa planeta busa kon mogawas ugaling ka bisag kadiyot ra, isulob ang tinuyoang sapot. Gasalig mi sa omniservidor kon unsay buhaton aron dili mangamatayg sayo ug guinahatag niya kanamo ang tukmang panginahanglan aron mangabuhi bisan pa sa kapintas sa kalibutan.

Sa crystal nga lantawanan mitonga ang matag ngalan sa raton nga gipangyawit sa nanalmotay nga panimalay. Ang uban nananaw ra ug gapaabot sa higayon nila unya pagpamilya. Apan anaa say uban nga labaw pa niana ang gibuhat. Di nimo mistil pangatarunganan nganong ganominar ka nianang ratona ug kon wa ba. Kon anaay mosantop sa hunahuna nimo, mao na kana.

“Boo, ngano ba kanang anaa man dinhang imong ngan?” nangutana si Qyal luyo niya.

“Di na ako. Kanang Boooha encargado tingali sa silanganan sa usa ka umahan sa lumot. Awa ra, naa na say lain...”

“Napiho nimo nga...?”

“Basig buot sa mga kauban niya mawa siya nila,” ingon ni Boo sa way pagduhaduha. Pagkahuman mibalik na sab ang ngan niya. Wa madugay gipakita sa crystal ang talaan sa mga ilaga-ngalan balikbalik gikan sa ubos ug sa ibabaw. Inanay kining gipanguhaan ni Servidor hangtud tulo na lang ang nahibilin gikan sa libog katunga nga nanghatag og ngan. Mianamanam kadako ang sinalmotan niining ulahing pugduha ka panagtigomay alang sa tribunal. Sa samang

giyanohon kini gipatuman sa omniservidor ug kon anaa pa unyay sunod higayon ingon ra sab kini puhon.

Nahuman na tas kinaunahang bahin. Tutulo sa labing takos ninyong pilionon ang gibilin sibo sa sukdanan sa panglawas, binuhatan, ug kamanggihalamon. Ang ilahang giangayanonan sumala sa bugtong ninyong Servidor. Sila mao si Dya 96353, Ziih 84822 ug Boo 61018. Tagsatagsaon nato sila karon.

Nahingangha ang managtiayon dihang migawas ang nawong ni Boo nga gatutok sa crystal human sa duha nga gauna. Pagkahuman sa kasayuran bahin nilang Dya ug Ziih, gihulagway pagbalik sa servidor si Boo. Nailhan siya niadtong gabhiona sa tanang linalang nga raton sa Ilagabutan. Sa tanan nga gawasnong

nanimuyo sulod sa cuadrado nilang panimalay ug apil ang mga senador nga gisikop sa presidio.

Sitio Unom, Villa 1018, Boo Raton.

Lake, panuigon 35, sukod 1.81-72 metro-kilogramo.

Fertilidad 1 sa 114.

RIQ +36.

REQ +19.

RHQ +17.

Pangagpas sa kinabuhi dili moubos sa kaliman pa ka tuig.

Productividad mokabat sa 1.8 ka mamumuo.

Pamayhon ni Boo sukad sa pagkagamayng bata, tinunan, especialista sa gamaanan sa pagkaon

ang gipagula sa lantawanan ug karong napulo ka bulan na siyang nahimong amahan. Tataw sa panagway pa lang niya daan ang gitaason sa iyang sukod sa kautokan, balatian ug panglawas. Gisundan kini sa mga pulong gikan sa mga kauban sa gamaanan bahin kaniya. Sayon kuno hiuyonan ang kinaiya ug andam sa bisag unsang tulubagon. Maayo sad maminaw, dili puol pakigsultian, ug wala panginahanglana ang pagpakaaroningon. Kadto tanan nilang gipanulti nagagikan sa daghanang pakighinabi nila nga inusara ug apil sa pundok ngadto sa omniservidor kay ang tanan niini sagad man niyang pagatipigon. Kahibulongan gayud nganong gihunahuna nila nga panghimaraoton si Boo sa presidio.

Gibuhian ni Qyal ang abaga ni Boo dayon nga

kini mitindog pagtalikod sa bungbung nga gisangitan sa crystal. Gikalitan siya pagayo sa panghitabo ug buot niyang kalingkawas niini bisan sa labing kadiyot. Apan wala siyay mahimo sa kalagmitan nga karong gabhiona sa kapanghimaraotan siya mao ang mananaog. Tarung ba kahag dili, pagahukman na sa linibo ka ilagatawo kon ang nasayran nila sa Boo nga gapuyo sa 61018 igong hinungdan nga kini ilabay ngadto sa senado.

Wa madugay giawhag sa servidor ang tanang panimalay pagpadayag sa buot nila. Karon na dayon. Si Qyal ra ang gaatubang sa crystal dihang mitubag siya alang kanilang duha sa gituhoan niyang maoy kinamaayohan. Ugaling mag miutong pagdungan ang Ilagabutan walay nakamatngon gumikan sa kapaspas sa nahitabo.

Wala dangti sa kinagamyang gidugayon ang sangpotanan sa inisipay.

Panalanginan ang bulahang anak sa Tierra dinhi sa Ilagabutan. Ania na ang bago natong ilagasenador...

tribunal 2

Ayo, Boo Raton. Gapaabot sa gawas ang manguyog kanimo ug andam na silang dadon ka sa dapit namo haduol sa Sitio Cero. Adtoa na sila gawas sa balay aron kapanglakaw na kamo.

“Servidor, ingna sila nga pamahawa na lang. Ako ray mongadto sa Sitio Cero ug mongadto ko kon buot ko na mongadto.”

Mao ba? Diha ka lang.

Niadtong tungora gapakitambag ang omniservidor sa napugduha ka senador. Sukadsukad wala pay laing mingsupak sa dihang siya hulboton ngadto paingon sa tribunal. Human sa hamubong binayloay nga misunod gikauyonan nga pasagdan si Boo pagtuman sa gitahas kaniyang pagbiya nga walay pagpamugos sa iyahang gimbutan. Gipabalik sa gigikanang estacionan sa kalinaw ni Servidor ang tutulo ka raton nga tua didto sa tinabonang caruaje ug dayon gisangpit ang kinabaghoang ilagasenador.

Sa Terminal 6 ngadto ug agia ang Terminal 3 paingon sa Terminal 1. Kon dili sa Tu didto ka sa Usa sugaton sa laing brigada.

Angay ra ug matarung ra. Kahibawo sa Boo

unsaog patigbabaw sa kabubuton niya sa servidor. Gikan sa gipanghupong nga talaan saysay sa kinabagohan sa mga ilagasenador namo namatikdan nga si Boo way kukapanuko mosukwahi kang Servidor kon makasuta kinig pamaaging labaw nga makaayo. Ug nga dili ba kaha sulayan niya ang ubang butang kon ang mga naandang pamaagi wala makapatagbaw kaniya. Sa wa pa niya gikapuyo si Qyal naguba ang usas mga bulaganan sa plasma didtos planta nila. Wa niya igsapayan ang tahas sa servidor pagpahiunag ayo niini baylo sa kahimanan ug dagitab sa igbabanos nga laray sa paggama. Inanayng pagayo hinonoa ang gisugdan niya samtang gipamalhin sa puli nilang tigpamulag ang gatipundok nang gamaanon ug dayon gibanosbanos sa nunotanang panibuokanan ug sagolanan. Ingon niatong paagiha sa laktod niya

nasarangan pagpamuhat ang gipanahas ni Servidor kanila sa haliling proteina samtang guba pa kadto.

Adunay bahin kaniya nga magapangutanahan kon unsa katibuok ang hinatag nga kamatuoran. Tigpangutanahan sad siya kang Servidor labaw pa sa uban mahitungod sa mga Magbubuhat, kon sila ba nanimba sa ilaha sad nga magbubuhat. Wa pa kadawat si Servidor sa bisan unsa mang pahibawoanay gikan sa halayong kawanangan ug wa sad kiniy namatngonan kon unsang bitoona kaha kanang ilang kalibutan. Si kinsa ba gud ang mobilig usa ka bagong matang sa linalang sa awaawng suok sa wanang nga walay kaubang dagkong organismo? Atubanga ang bisan asang crystal nga lantawanan kon buot

nimong patanawon ni Servidor sa Ilagabutan nga kaniadto wala pa matugaw apan niatong higayona gipadulan sa usa ka sakyanan sa kawanangan. Pagtugdon niini gikan sa habog nga giluparan dinha nanggawas ang gakadaiyang maquinaria ngadto ngari sa gikapulikiang tukoronon ug tiwasonong kahimanan. Dayon dinhay usa ka lawak sa mga ilagabata kauban ang mecanicanhong tigpangamomahan.

Sama sa uban gikaikagan ni Boo ang ginagmayng kasayurang giambit sa balasahon gikan kang Servidor bahin sa laing kalibutan. Tungod sa gikuwangan sa iyang nahibawoan moingon ra si Servidor nga kon unsa ba ugaling kana ang pagkahuman sa kinabuhi walay apil niini ang maquina sama niya ug mga ubos nga

mananap. Kansang minatangan kami nahilakip pinasikad sa iyahang kasayuran.

Magpabilin si Boo ubos sa pagpaniid namo hangtud nga moabot siya. Wa siya maglihok karon, gipaningkamotan niyang madimdiman ang ulahing mga gutlo nilang duha. Daw gibatig kaluoy si Qyal kaniya apan mora man hinoog wa na niya hunahunaa nga ingon kabati nga dapit ang presidio. Walay si bisan kinsang tua sa gawas niini nga kahibalo unsa ang kahimtang sa sulod. Tingali ba kahag pipila silas nanuo nga panuslokag electrodo ni Servidor sa palio ang bago nga senador. Apan nganong panauran mo pa man silag unsa dinha sa ilang utok kon kining mga ginsakopan nimo wa manumbaling nga sila binantayan? Ug nga kanang ilahang

ipanghunghong mapamatian sa halayo.

“Mao na kini Qyal, mausab ang tanan alang kanako. Ug ikaw magunsa ka man?”

“Hinumdomi baya Boo nga ikaw mao ang mobiya kanako ug sa atong bata. Abi ko ba kadtog nakauyon ang tanan diha nimo.”

“Mao laging ngano man tawong gibuhath nila kini kanako? Apan kinsay nasayod kon naay maayong sangpotan...”

“Di na ta magkita pagusab.”

“Ug unya buhaton na lang nato ang kutob sa mahimo nato. Hinaot way daotang mahitabo.”

“Unsa may mamahimong maayo niini, Boo, kanimo ug kanako?”

“Aw mangikyay na lang ta sa Sitio 11. Manago

ta didto.”

“Walay Sitio Pugusa ug usa pa si Servidor naminaw.”

“Kanunay bitaw nang maminaw ug mamantay, Qyal. Dadon na lang hinoon nato ang servidor kay di na unya ko kahibawog unsay buhaton kon wala na kanang himantayon.”

“Mopahawa ka na ug ako magpaabot na lang nga naay makigpuyo kanako?”

“Di nimo kinhangang buhaton ang di nimo buot buhaton. Pangayoi ang servidor sa semilla nako. Qyal padayona ang panginahan nimo tungod ug alang kanato. Lahi kini sa kon anaa pa gihapon ko apan wala na tay laing ikabanos puli sa pagbiya nako kanimo.”

Dihadiha misibog si Boo sa kilid ni Qyal ug

mitindog aron pagsulob sa iyang sapot. “Apan maayo gayud unta ang naandan nga paagi. 1 sa 114, tingalig gatos puglima na, ambot kaha.”

tribunal 3

Way sud ang gamayng caruaje nga gahulat niyang mogula sa ganghaan sa puluyan. Usa ra ka gamayng putos ang gida ni Boo padulong sa gamaanan nilag proteina. Wala kaayoy ubang sakyanan sa dalan niadtong takna sa labing pintas nga kahayag sa dakong bitoon. Susama ang dagway sa Sitio 6 kansang hinan-ayan

gikuha sa Lima, sa Upat ug ngadto kutob sa Usa nga mao ang kinaunahan. Tanang puluyanan didto sa kasadpang bahin ug ang mga buhatan ug estacionan sa pikas. Gialirong ang pipila ka panimalay sa usa ka rectangulo kon hain gibiling hawan ang tungatunga. Matag terminal sa sitio kanunay didto daplin sa dakong dalan samtang layolayo niini ang mga puluyanan. Unom ka lingkoranan sa matag gamayng caruaje giihap sibo sa gidaghanon sa sakyanang magahatoran sa ilaga-mamumuo sa taknang gipangtakda.

Gipasulod siya sa ganghaan sa planta isip usa ka dumuduaw. Gipanawag niya ang mga kauban sa pamuo ug didto sa cantina gitaparan siya sa duruha nga tiaw niyang gipasanginlang maoy ganominar kaniya sa milabayng kagabhion. Usa

kanila mipailailag kinsay puli ni Boo sa katungdanan sa calidad sa ginamaan. Pagkahuman niato gipanamilitan niya silang napulogpito. Dayong biya paingos ganghaan mitalikod siya aron ipahibalo nga siya mobalik ra puhon. Ang mga gapaniid didto sa presidio kaniya labawng nasayod. Walay si bisan kinsang makabalik.

Wa niya lahosa ang terminal. Dunay duha pa ka puluyanan niyang giduaw sa sitio. Aron samtang wa pa siya mahisulod sa presidio makauban kadtong tigulang niyang kahigalaan ug kaila sa ulahing higayon. Gihisgotan kinsay binlan sa mga gipangdeposito niyang tarjeta aron pagaatimanon si Qyal ug ang ilang ilagabata. Sangpiton pa unta niya sa lantawanan sa 61018 silang Qyal ug Uga apan milingolingo siya

pagingon nga nausab ang hunahuna niya. Gikuha niya ang gibitayng kupo sa pultahan ug milarga sa gamayng caruaje human kini midugang og hangin sa sulod alang kaniya.

“Nganong di ka na man lang mohawa Servidor? Unsa kahag wa nay si bisan kinsa sa Ilagabutan nga buot kakita kanimo?”

Wala pa ninyoy nakakita kanako. Wa pa man sad gani ko.

“Unsa kahay panagway nimog tinuod ka pa? Hinoon unsaon ko man kana? Kon unsa ka mao kana ikaw.”

Ug ikaw Boo mao ang kinaham nakong ilaga ug wala nay lain pa.

“Kon asa ta paingon mangita kog mga tubag. Wa man tuod kaha kitay tarung nga tuyo ning

kalibutana apan salamat. Kon di pa tungod kanimo wa sab unta kami.”

Wa pay kilomkilom dihang gailis siyag sakyanan ug sa ikatulong higayon sa kinabuhi niya migawas sa sitio. Siya rang usa sa dakong caruaje padung sa Terminal 3 niadtong gabhiona ug gibantayan ni Servidor ug sa tribunal ang matag lakang niya paingon sa presidio. Nahuwasag gamay ang mga ilagasenador dihang natagpilaw siya sa lingkoranan sa milabayng pipila ka takna. Gatosan ka kilometro nga sapnotong terreno ang gabulag sa katulo ug kaunom nga mga sitio ug tutulo ang estacionan sa bateria litio azufre sa agianan. Kausa ra gikinahanglan nilang ilisdan inay kaduha ug dihang miabot na sa Tutulo nanghunong sa

terminal.

Kadlawon duha ka ilaguardia ug usa ka cadete ang nanulod luyo niya sa caruaje unya nangutanag kinhangan pa ba niyang mogawas ngadto sa cubiculo. Ang bubatanon pa nga raton sagad di dangtag dugay huwasan busa kapanglakaw gilayon sila sa Sitio 1 sulod sa pila ra ka minuto. Gidawat ni Boo ang makaon nga gidalit sa luyo apan wa siyay ik pagpadulong ngari. Human na ang kinabuhi niya isip kasarangang ilagatawo ug batanon ra kaayo siyang gibulag sa ilagang baye ug bata nga bagohay nangahimong kabahin sa iyang kasinatian. Tingay luyo sa hunahuna niya mao ang tulubagon sa tanan sa Ilagabutan ug di ba kaha ang paglaum nga anaa pay kaayohang mapaabot ang kaugalingon ug ang kalibutan.

Katunga sa giagian pipila kabuok caruaje nga gadag gamaonong plastic ang hinay nilang gipangsundan. Kinaunhan sa tanang colonia sa planeta ang Sitio Usa ug gikaikagan ni Boong malantaw kini apan gipasabot siya sa mga ilagaguardia nga gikinahanglan siya gilayon sa presidio. Ug managsama ra bitaw pagkatukod ang matag sitio. Ang Terminal sa Usa walay kalahian pananglitan sa didto sa Tulo ug Unom apil na ang mga bangil ug panimaan sa pugunom ka mga tipik niini. Pagpanggawas nila gapailaila ang duha ka tinugyanan sa kalinaw didto sa ilagasenador ug gisundan siya kuyog ang cadete sulod sa gamayng caruaje makadiyot hangtud nanuyok sila aron mamauli.

Susama bisan asa ang gipamuyoang terreno sa planeta ug halayo ang mahilantawan bisag asa

imong lingion. Gipailalom sa kadalanan ang mga latayanan sa corriente ug dinhi nagasubayan ang electronicanhong kasayurang giapod sa servidor. Binuligan sa transmision gikan sa solardagitab nga mga haligi, walay hisipyatag abot sa panistema pagcomunicar.

Puparehas ra tanang dapita ang giiniton sa adlaw ug gitugnawon sa kagabhion apan di abtog layo kadtong magalakat ra. Mangalarag sa dayon sud sa pipila ra ka takna ang kadtong kuwang sa pagpangamping. Kangadto ra ka sa ubang dapit kon dadon ka didto sa servidor sakay sa caruaje nga gipanalipdag tabon. Kinaduloan ang Sitio 1 sa presidio apan kabungtoran ug gilayoon ang misalipod sa usa ngadto sa usa. Saylo sa duha ug susama sa gilay-on nila ang Sitio Cero.

Mora kinig tabunong kumagko sa tiil nga

gasiwil sa yuta ug wa ka na gayuy lain pang himatikdan sa presidio usa ka kilometro gikan niini atubang sa bitoon sa kahaponon. Duolag gamay ug hiilhan nga inay cimborio usa kini ka habog nga arco nga sa iyahang gawas susama sa ubang estructura sa Ilagabutan. Ang gamayng dan-ag gikan niini taliwala sa gapangidlap nga kagabhion labaw lag diyutay sa mga siliciohanong bagul sa kabalayan. Gituyong kahibulongan ang presidio sa matag panimalay sa mga sitio apan dili ngadto sa nanimuyo sulod niini kay sila makakita sa kon unsa ang hikitan ni Servidor, kanag buot man ugaling nila.

Mihunong ang gamayng caruaje sa sulod-agianang giatopan aron kini mopauli sa Sitio 1 human pakanaugon ang gainusarang pasajero ug ang iyang putos. Di na kini siya kinhangan

padayonon sa sud kay wa kiniy laing kapaingnan. Inig sulod sa bago nga senador ang ganghaan niatong kilira trangkahan na kadto alang kaniya. Pasabot niini nga magpabilin sa sud ang tanang ilagasenador hangtud sa kon kanusa sila makabsan. Sa pikas nga bahin tuay gawasanan nga pagaukbon rag dunay namatayng ilagasenador. Dayon diri sa bago nimong balay Boo Raton.

Sa kadako sa hawan sulod sa presidio wa na kinhangnanang doblehon ang ganghaan apan gitaoran kinig bulhotanan sa hangin ibabaw niini. Ang taliwala sa sulod banosbanos pagagamiton nga pahulayanan ug tapokanan sa tribunal. Dihang nisud na siya, gaali sa bantang unta ni Boo sa mga gapundok nga senador ang dakong tablang itom sa sinawng puthaw.

Taoranan kini sa kinadakoang crystal nga lantawanan sa tibuok Ilagabutan kon di nimo apilon ang atua sa pikas tumoy. Kasikas sa tunob ni Boo ray mapamatian sa dihang giduol na niya ang maguwang niyang mga ilaga.

Mata ug baba sa ilaga gapadayag sa kahinam nga kapamulong sa dili pa ang uban kasugod apan hiunhan siya sa omniservidor.

Senador Rrre, senador Giv, Asiz, Bark, Fle, Ouw, Pji, Utm, Csn, Idad, Psk and Rip, ihatag nako kaninyo ang Ilaga nga si Boo ug hinaoton nako nga ang ikanapulogtulo nga dapit niya sa laray sa mga ilagasenador panawaton ninyo.

Maingon sa ubang linalang nga ilaga, tutulo ka letra sa lake, upat kon ngan sa baye. Pugduha ka magulang niya galaray sumala sa pagkahisgot ni Servidor ug nga karon pa sukad kapangatubang

ug kakita kaniya.

“Boo, si Asiz ko, ikatutu sa rango ug kawhaag usa ka tuig na dinhi. Wa nako damha nga...”

“Arangarang ka diay karon nga nahimamat na namo. Ambongan ug batanon pa gayud. Timbaya kanimo, akos Idad, kanapulo sukad sa miaging adlaw ug pito pa lang ka tuig sud sa presidio.”

Apil silang Asiz ug Idad sa gapasalida sa crystal sa milabayng adlawg tunga sa detalla sa kinabuhi sa taliabot ng ilagasenador. Usa nila nahiunang mipadayag sa pagdawat kang Boo pinaagis paggunit sa tiil niya ug paghikap sa agtang dayon pagpadaplin. Nanunod ang napulo ug niatong higayona niya gipangsagulo ngan ug panagway sa raton. Iyaha nang higayon mosulti human sa kinaulahiing palad sa ulo.

“Kadungganan nako makaila mo. Kanusa ko niini makapaniudto?”

“Boo,” dalig sabat ni Giv, “karon nga natibuok nag balik ang tribunal angay na natong nganlan ang bago nga representante. Kinhangnan ta mong panultian bahin niini kay duha na lang ming nahibilin sukad sa mga ulahing higayong gibuhat kini. Kasagaran ang kinadugayan dinhi nga buhi pa maoy pilion.”

“Kon mao apan niarong wa gayuy sud ning akong ginhawaan, palihog unya na lang kanang si kinsa bay pilionon. Aduna ba dinhiy tigandam sa makaon?”

“Panguhaon sa servidor ang tanang gamitonon nato gikan sa Sitio 1 unya dinhi hikayon,” gipasabot ni Rip nga sa luyo niya ang lutoanan ug gitudlo asa gipamutang ang mga bandeja.

Anaa didtong dapita ang tanang kalanon, ilimnon ug sulobonon nila haduol sa mga cubiculo pagtinlo sa lawas ug pagpagawas sa hugaw. Walay kalahian sa mga balay. “Udtong tutok mi nangaon.”

“Maayo. Buot nakong makitan unsay naa dinhi ug kanang pagpili sa representante pagkahuman na lang nakog paniudto, Rip, Giv?” Ang ikaduha sa mga ilagasenador igo lang mikibo sa abaga. Daw wa kiniy pailog sa Giv usahay apan hisabtan ra niya ang panginaiya sa isig ka raton kon kanusa angay pasagdan.

Minunot si Asiz kang Boo pagtuyok niini sulod sa presidio. Gipangligid dapit sa kaduhang ganghaan ang mga higdaanan kon hain ang ikanapuloingtulo iyaha na karon ni Boo. Upat ka laray sa mga microprocesador gipangsaka sa

matag bungbung ug paminaw niya nga katabang kini silag dugang sa giinon inig abot sa katugnaw sa gabii samtang gaandar. Mihangad siya sa arco sa kisami nga tatawng walay sinumpayan ug mitanaw sa ubang dagkong tipik sa sulod. Nano ra lagmit ang kapatukod og ingon niining estructura kon wa panggamtig andamio ug tukoranan. Walay gitipigan labot sa pagpatindog niining gambalaya ug tingali aron kini nga ang kinadakoan sa tibuok Ilagabutan mao sab ang labing katingalahan. Gawas niana daghan na kaayo karon ang mamumuong raton aron kinhanganon pa kadtong kanhiayng tecnologia.

Gidala ni Boo ang bandeja sa catre niya ug didto mikaon sa hilom. Pangmandaron kining mga higdaanana sa uban nga ligidligiron sila sa

hawan nga salog inig kagabii aron dukaon. “Kinsay gapili sa pangan-on nato dinhi?” maoy pangutana niya dayong uli sa bandeja ngadto sa lung-aganan. Walay nasayod. Tingali rag sa matag kaon nimo timanan sa servidor unsa ang imohang mga hiuyonag dili. Alangalang nakahibalo kini sa tanan natong gipangkaon sukad sa gagmay pa. Usahay si Servidor nahibalo bahin sa usa ka raton labaw pa sa pagkaila sa raton sa iyang kaugalingon.

“Di ta kahuwat nga padayonon na ang mga buluhaton pa nato karong adlaw. Daghan na kadto daang gapundok ug pila na sab kaha karon ang atong atimanonon.” Gikaway ni Giv si Boo pagsunod kaniya. Dunay nitunol kaniya sa chaleco nga sulobonon matag Martes ug dayon mipiyong kinig kadiyot. Nahinumdoman tingali

niya ang panimalayng iyang gibiyaan. Apil si Qyal sa tutulo ka mamumuong gipangtahasan ni Servidor pagpanibuhog sininaon ug di pa lang dugay nga siya nay tighimoan sa mga labing mahinungdanong sapot.

Gaalirong ang mga ilagasenador sa kinatungan sa presidio. Sukad niya gipasulod ang bagong senador, gipasagdahan sila sa omniservidor aron sila nay magigo sa ilang pagabuhaton ug mopili sa ilang pilion. Ang raton nga kuwang sa pailog maoy nagpasiugda.

“Rrre Raton ikaw ang kinadugayan na dinhi ug giranggohan labaw sa tanan. Tunob ngaris tunga kon pilion nimo ang imong kaugalingon.”

“Giv Raton ikay pili sa kaugalingon nimo,” misumbalik si Fle. “Di ni si Rrre makigsulti kang bisan kinsa busa unsaon na man lang mga

buluhaton sa tribunal kon siyay representante?” Butang nga dili malalis. Apan dili ang tanan nabuhat sa pulong. Kon pinaagi sa kahilom imohang mapasabot nga adunay kasaypanan sa kinabuhi nato buhaton ba kana nimo? Galing kay napugngan ka na unya sa pagsulti kon ngano. Hinoon bisan si Servidor kasabot sa katungod sa pagpakahilom ug nangitag paaging sabton ang dili magpandungog.

“Panuol pa mog gamay tanan. Tataw sa sumbanan nga ang nagaranggo kanatog taas ra maoy mopili.”

“Paminaw gud Giv. Di ba ta kahimo sa piniliay nga ipaagi sa tagsatagsa natong kalamposan ug katakos? Daghan na mog mga nahibaloan kabahin nako apan gawas sa mga ngan ninyog rinanggohan wa pa kaayo ko makaila sa

tagsatagsa kaninyo.” Adunay unod kadtong gipamulong sa hingpangutanahang bago nga senador apan sa wa pa kini kapatuki sa kon unsang mga butanga nasuhito ang uban gitukmod siya gikan sa luyo paingon sa tungatunga.

Nakalitan si Boo apan sa dihang mobalik na unta kini sa lingin gakuptanay sa kamot ang uban alirong kaniya ug misangpit sa omniservidor.

Nasuta nako nga anaa na kamoy napili. Sa dili pa nako pahalipayan ang bagong representante aduna bay mosupak niining pagkapilia? Gisunod ba ninyo ang pamaagi?

“Kon buot hunahunaon o,” ang gisulti ni Fle, “si Rrre ra gihapon gahukom.”

“Wa koy bisan gamayng supak,” dalidalig ingon

ni Asiz dihang gabinuhiay na silas kamot. Si Giv unya siyam kabuok mitando, “Mao sab ko.” “O.” “Ako pud.”

“Mahimo ba kong dili mouyon?”

“Ulahi na niana,” daw nahupay si Giv sa gipadayag niya sa tribunal ug sa bago niining representante. “Andam na kita.”

Maayo. Daghan na kamog apasonon. Unsa magsugod na ta?

tribunal 4

“Mga molupyo sa Ilagabutan, gipanimbayahan nako kamo alang sa tribunal. Daghan pa tingali kaninyo ang makahinumdom ako si Boo. Duha kadto ka gabii ang milabay kauban nako si Qyal ug among ilagabata dihang gipapiyal ko ninyo sa omniservidor isip ikanapulogtulo nga ilagasenador. Ania ra ko diri Qyal, ang imohang Boo.

“Napulo pa lang ka minuto sukad ang napulogduha ka kauban nako sa tribunal mipili kanakong representante. Ang hinungdan sa pagpamulong nako ninyo mao nga buot ko hiilhan ninyo nga sama ra kaninyo usa ka tinuorayng raton bisag ania ko diri sud sa presidio karon. Busa kon mosantop sa hunahuna ninyo ang tribunal, buot nakong hunahunaon ko

ninyo ug ang ubang senador—si Rrre, Giv, Asiz, Bark, Fle, Ouw, Pji, Utm, Csn, Idad, Psk ug Rip—nga mga raton ra sab kaming magahunahunaan kaninyo. Usa ka mapahulayong kagabhion unya kaninyong tanan.”

Paglingi sa mga senador sa luyo niya, dunay gipangutana si Boo kanila. “Karon magunsa man kita dinhi?”

Gatinanaway silang Rip. “Kahibalo mo, ambot apan ngano kahang wa kini mahunahunai kaniadto Boo. Di ko kahinumdom kon aduna bay si bisan kinsa sa gawas nga nakakitag ilagasenador nga buhi bag patay sa ilahang crystal ug kon bisag asa. Bitaw ang mga kauban nakong ilagatawo sa Siyam pipila na ka tuig wa kalantaw sa ilagadagway nako hangtud karon

lang sab gyud!

“Ingon niini, lima pa lang ko ka tuig, maoraora kadugaya kang Psk. Kaming duha ang sa buhatan sa pamuo.”

“Kami ni Rip ang tigpanambag sa servidor mahitungod sa pagpamuo,” padayon ni Psk. “Mga dagkong caso ug uban pang gahilambigit sa lahi nga mga kalabotan pagatukion sa samang higayon sa tibuok tribunal. Apil niining tanan ang pamuo, panglawas/banay, kalinaw/kahusay, tecnologia/pagbansaybansay, gamaanan/tarjeta, ug archivo ug ad hoc.”

Nangamay si Boo dapit sa wa-la. “Ang senador nga di makigsulti tua sa ad hoc, sa archivo?”

“Sa duha,” tubag ni Giv luyo niya. “Sukad siya gipabalhin dinhi iyahang gidumilian sa

pakigsulti ang si bisan kinsa. Apan gipakigtambayayongan niya ug gisalmotan ang tanang buluhaton maingon sa gihimo niya wa pa ko. Sugyotan tika pagsunod sa gihapon niana.”

“Ipabilin nakong ingon sa niana senador. Paminaw nako si Giv adto sa kalinaw/kahusay ug mao sab si Fle. Dayon panglawas/banay silang Asiz, Idad. Sa tecnologia/bansaybansay kaha, Bark ug Ouw. Ayaw lag pangisahang kamot ninyo. Patag-ana ko. Gamaanan si Pji.”

“Si Utm sab ang sa gamaanan,” dugang ni Csn. “Naa kos ad hoc pagpakaron. Sa miaging tuig didto kos gamaanan apan gabayloay mi.”

“Nasuta nako. Uban ninyo magusabusab sa buhatan. Maayo tingali kanang maginilisay sa buluhaton matag karog unya aron lahi na sad mog pamuhaton. Bisán didto sa planta gailisilis

kog buhatonon aron kalikayan ang kalaay. Nan padayona nang maayo ninyong gibuhat. Kinhangnan osa kong mopahuway.”

Representante Boo, duna pud kay imohang katungdanan sulod sa tribunal. Usausahon nako kini sa di pa nimo pamiyaan ang ubang ilagasenador.

“Servidor salamat apan gisugdan nakog kakapoy. Hinoon panultian ta mos unsay akong buhaton. Moapil kos tanang buhatan ug kon managlahig hukom ang duha akoy motiwas.”

Gaduka siyang mitalikod sa wa pay nakadasog tubag nga ingon ra tuod niini ang pamaagi sa tribunal. Humag gamit sa cubiculo mitagpilaw kadiyot si Boo sa catre niya, sa ikanapagtulo.

tribunal 5

Gamay rag kalahian si Qkqt sa representante nga nahiuna niya. Paita ba tinuod kanang himoon kang ilagasenador ug unyag mamahimo pa gyud kang representante maora ka lang hinoog gicoronahan pagtiwas niining kahimtangang nga walay kalingkawasan. Wala man hinooy gidungag kanimong kalisdanan apan sa kinabuhi ingon ra gihapong walay gikahatag niining pulos.

Kinaulahiing ilagasenador sa wa pa si Boo mao si Rip. Maingon da siya sa ubang wa mangalipay dihang gipamilanggo diri lima na ka tuig ang milabay niadtong 2899. Tanan gibuhang nila aron mapahimutang siya diri sa iyahang dapit sa presidio. Nasabtan sa tanan nga lahi kini dinhing matanga sa tahas ug sa wa madugay

naanad ra sab si Rip sa unsay gipaabot gikan kaniya. Gipanghatagan ang matag usag mga tulubagon nga gipakamatarung nilag buhat, nga daw sila ray bugtong katarungog himo. Pagailha sad nga ang pangatungdanan sa mga kauban nanghaom sa kahanas sa matag usa kanila. Ingon niini ang tinamdan sa usagusa ug mao sab kiniy angayan sundogon sa bago nga ilagaseador.

Mibalik si Boo sa taliwang hawan sa wa pay natiwas nga caso. Gapinundokay ang mga senador sumala sa ilang buhatan atubang sa duha ka dagkong crystal. Kon asang suoka sila didto nila panawata ang kasayuran matag caso. Ang archivo/ad hoc ray way gibuhat. Niadtong higayon sa undang gipadayon ra nila ang himoonong pasundayag sa mga lantawanan kay

wa man niiniy nanginahanglag panginlabot sa tibuok hugpong. Kining mga pasundayagang pagapananawon sa linibo hinagpatan sa usa ka bando nga hugtanon sa pagpanudlo labaw sa paglingaw.

Panagbikilay ug mga kasabotanan tali sa mga raton ipaagi daan sa pagtimbangtimbang sa omniservidor. Dihadiha kani pagahukman ni Servidor kon walay dakong kalapasan ug kon duruha ra sila kabuok nahilambigit. Inig pasaka na gali sa mga buhatan, ang ginhukman sa mga caso apil na kadtong dunay kalabotan sa sitio ug katilingban mao nay ipatuman sa hangtud.

Inig salop ug mongitngit na ang sihag nga badlis kinaibabwan sa presidio mopahibalo si Servidor nga natiwas na ang panagtigom sa tribunal niatong adlaw. Ang buot maniwas sa ilang

tulumanon mahimong mopadayon kutob sa tingpanihapon. Galirawlriraw sa hawan ang bagong representante sa misunod nga mga adlaw ug magpangutanahan ug magapaminawan hangtud kon kamyon siya pagpataliwala aron hintangdoan ang matag casong nangahuman. Ang inadlawadlawng gibuhat sa tribunal mao ra gihapon sa mga gipangbuhat niini kaniadto. Anaa si Servidor dili aron motulod asa kamo paingon kon dili sa pagsuta nga ang ginhukman subay sa tarung nga kasayuran sa dili pa kini ipahamtang sa gawas.

Nabaghoan niining kinabuhia si Boo hinoon nahimo niyang anaron ang kaugalingon. Tinuoray ang kaikag niyas among buluhaton apan moabot ra lagmit ang higayon nga kini mamahimong laay ug abton siyag kapuol. Unsay

ba guy kalahian kon kataorag pagpadaghag oxygena ang duha na sad ka puluyanan ug kon molabawg usa sa mga karaan ang lumpagon karong adlaw? Gabalikbalik ra kining tanan nga kanhi nang nangabuhat. Wala hinooy duha ka panghitabo nga hingpit sa giparehason apan inig kadugayan ang tanan mangahimo rang managsama.

Nahitabo na sab nga ang gidaghanon sa tarjeta milabaw sa ihap nga mao untay mapuslanon sa kasarangang bayloanay. Sa nia pa kadtong representanteng nahiuna kang Qkqt gikauyonang pangawhagon ang gakupot og labaw sa ilang gamitonon nga pangdepositohon kini sa panudlanan matag sitio aron patubun ang bili sulod sa gitakdang higayon. Dili dako ang pagsalig nga molungtad kining pamaagiha. Sa

sinugdanan gihimong sayon sa mga tarjeta ang pagbayloay sa mga ginagmayng panagiya ug wa dangtig dugay nga gipanggamit na sad alang sa mga butang nga imohang ipabuhat sa uban. Hingkaplagan ra gilayon sa karatonan nga kapasayon kini sa binayloag mga butang ug buluhaton. Kiniy hinungdan nga gadungag pag tarjeta si Servidor alang sa mga raton nga nagadugangan sa ilang pamuo ug di ba kaha puli sa inadlawadlawng dawatonon nga wa kaayo nila kinhangana. Samtang kini nagkadaghan ingon sab ang mga gipanggamitan niini sa karatonan apan dili gayud mapiho ang pagusabusab sa mga bili ug ihap nga nahilambigit. Wa gayuy nasayod unsaog timbang ani nila.

Matag labay sa mga adlaw inanayng mobalik sa

naandan ang kahimtang sa presidio. Mopadulong pagkahimong daan ang bago ug daw wala na say moabot pang kalahian. Mobalik ang tanan ngadto sa kon unsa na sila daan hangtud na sa pagabot sa wala damha.

Pagkaon ug tubig, hangin ug kapasilongan, tanang gipanginahanglan sa linalang nga raton mao ang gilapdon sa panikaysikay sulod sa presidio. Gipanimbayayongan sa omniservidor ug ang mga kauban niini sa tribunal ang tumong namong mabuhi. Kana ug wala nay lain pa maoy angay ilubong sa alimpatakan sa matag ilagasenador.

Paglapas sa kaudtohon mipaingon si Boo kanilang Asiz ug Idad nga gasugod sa usa ka kalabotan sa panimalay. “Ikaduha dinhing gibutyag mao nga way kapaingnan ang bata nga

raton. Sunod nila nga puluyanan tulo na daan ka gagmay. Ang uban sad kay kon dili mga tiguwang na kaayo aron pagatiman niini, di sab sila didto mangaarang.”

“Asa kaha sa sitio nato mabalhin, Idad? Kinhangang nato siya kapangitaag dapit sa di pa mamatay ang inahan. Panimalay kaha nga walay kapikas ang tagiya apan kinhangang unta ang pagkahilambigit nila.”

“Bugtong usa ka baye ang gabaton kaniyang kalabotan apan daw dili maayo ang kinaiya alang sa pagpadako sa gamayng raton.”

Mipaduol si Boo sa duruha. “Ngilngig kog nahunahunaan. Dadon diri sa presidio ang bata nga lake. Kitay mogalam niya apan yuna ra. Gikaikagan nakong masayran kon unsay isugyot sa servidor busa nganong dili nato siya

pangutan-on?”

“Caso sa panimalay 2904-00473, Servidor, nangayo mis imong ikatambag,” mitawag si Asiz.

Sayod na mo daan nga di ko magapilapil sa hilisgotan sa mga buhatan ninyo. Dinha ra ko mobabag sa mga gingpambutan ninyo kon kanang hinukmanan ninyo motukmod sa Ilagabutan ngadto sa katalagman. Niining paagiha nako kamo gipanalipdan gikan sa inyohang kaugalingon.

“Bago ko dinhi. Buot nako masayrag unsay mandoon sa omniservidor ug itandi sa kon unsa say akong pagbuot.” Nanando silang Asiz ug Idad kang Boo.

Nahiuna nga pilionon mao nga wagtangon

kining bataa. Mosunod mao nga ibalhog siya sa sikopanan sa mga ubos og pangedaron apan wala kitay ingon niana. Duna pay ubang mga buhatonon galing kay dili nato mahimo sama sa gauna...

“Kadiyot ra gud Servidor. Dili tingali tukma pagkadungog nako niato,” gibagolbol ni Boo dihang misibog siya aron panglilion ang mga gadagang caso didto sa pikas bahin. Wa-la ngadto sa tu-o ang pamuo, kahusay ug gamaanan gainambitay sa pikas crystal. Didto nangatingob sa isig mga caso nila ang ilang pagtagad ug walay nanumbaling kang Boo. Ingon sab ang ad hoc ug tecnologia sa isig ka kilid nilang tulo ni Asiz ug Idad sa ikaduhang crystal. Tulubagon nila sa tribunal ang pagdumala sa mga raton nga giapod sulod sa

siyam ka libong cuadro kilometro sa planeta. Matag ilagasenador sa presidio wa nay laing kabalakahan gawas sa mga buluhaton sa pangagamhanan nga maoy mohurot sa tibuok nilang panahon ug kining taknaa walay kalahian sa uban.

“Servidor, pangundanga ang tanang gipasundayag sa crystal sa gawasanan ug sa agianag sulod.” Mihulat kinig kadiyot kon naa bay mosupak. “Ipakita sa duha karon kadtong caso sa panimalay. Sultii mi mahitungod niini dayon usba tong imong gisugyot.”

Caso sa panimalay 2904-00473 gahilambigit sa mamahimong pagbalhin sa batang raton si Gri. Ilaganahan si Nsee, himatyon sa sakit sa dugo lagmit sulod sa kawhaagsiyam ka takna. Wala pagailha ni Nsee ang ilagamahan busa di

mahimong ihatag si Gri kaniya. Inig kamatay ni Nsee, kon dili balhinon si Gri sa sarang nga panimalay, ang takos nga mananagop maoy mobalhin sa puluyanan 58749. Walay sarang nga panimalay sa duol nga kadungagan niya ug way katakos ang bisan kinsang dunay kalabotan niya.

Gipadungog ni Giv ang servidor. “Maingon nato nga managlahi ang gipanggunitan natong mga caso apan way nakapatalagsaon niana ug daw matiwas ra man na nilang duha ni Asiz ug Idad. Igo na kana. Naa kitay mga humanonong caso.”

Mipuno pagingon si Bark nga wala pa katiwas si Ouw pagpadayag ngadtos taga-gamaanan kon unsay mga nakaayo sa gipamodelo nilang gamayng caruaje. “Paminaw nilang Pji ug Utm nga labaw ra gihapong makadaginot kon

padayonon lag gama ang modelo nga kalim-aglima na ka tuig. Apan kon kining kahimtang karon sa bata nga raton kinhanganong tukion makahigayon tingali ta niini.”

Mibalhin sa tungatunga si Boo kon hain gipapalanog ang iyahang tingog. “Gisubli karon sa kalinaw ang lima ka tuig nang gitrangkahang panimalay sa 29066. Sunod nga pagatunan sa gamaanan ug pamuo mao ang ayadonong planta sa carbonohidrato sa Sitio Napulo nga naguba. Labing daghan og apasonon ang tecnologia, tulo ang ila, samtang wa karon ang ad hoc gawas sa mga pasundayag nga tulumanon sa crystal pila pa ka gabii puhon. Kining caso ha sa banay dili mao ang gikaigan nako kon dili ang gisugyot sa omniservidor kon unsay buhaton sa ilagabata.”

Kinaunahan sa mga mahimong buhaton mao

ang pagtiwas sa kinabuhi niini. Di na mistil ipadayag kon unsa pa ang uban kay wala nilay nangtugma sa pagkabutang nato karon.

“Ug unsaon man pagpapas sa kinabuhi niining bataa? Tanan isulti kanamo,” gisugo ni Boo.

Duha ka ilagaguardia papangadtoon sa panimalay hain tua ang ilagabata. Usa nila motion sa electromagneticanhong perdigones ngadto sa ulo dayon ang usa maoy magigo pagbalhin sa patayng lawas. Kon dunay gikuwangan ang tinigom nga makaon didto dapita, kining lawasa iapil sa igalawog kanila. Kon dili, padunoton kini dapit sa usa ka umahan aron mapuslan didto. Tingali nasayod ang uban ninyo nga niadto ra sa kinaunahang katuigan sa raton gigamit sa pagpangabono ang patay ug nga kon bahin man gani sa giigoon sa kalanon

natong halili ug organicanhon, sarang ug labaw kanunay ang ginamaan nato.

Niadtong tungora wa na lang magpangimik si Boo ug gihuwat niyag naa na lay laing ilagasenador mamulong. Giduol siya ni Asiz sa taliwala ug nanunod ang uban.

“Kapatingala tuod, Boo, ang ubang hunahuna sa omniservidor. Apan sa katinuoran tanang higayon kini siya nagatugot kanato paghukom alang sa mga raton. Usahay mangutana kini natog unsay buhaton ngadto sa bayeng tigulang nga wa nay paagi pagpanginabuhi, nga walay laing raton nga moatiman. Si Servidor mangutana kon kadto siya di na ba nato tugotang magpabiling buhi apan nasayod na baya kini sa atong itubag. Dili ra kay sarang sa kahimanan ang ilagabutan pagbuhi kaniya apan

wa kanatoy buot nga mamatay siyang tinalikdan. Gilikayan sab natong susama ang mahitabo inig abot natog gitiguwangan ug kon mapiangag dayon samtang bubatabata pa. Kahibawo si Servidor latas sa gatosan ka nanglabayng tuig unsay ipanubag nato apan sa gihapon kini magapangutanahan aron sutaon pagusab ang pangisip nga misukwahi sa mga kasugoang gitanom dinha kang Servidor.”

Gidungag ni Giv, “Ang paagi sa servidor sa unsa may iyang pagahukman lahi sa atoa. Butang kini nga nasayran na daan nato apan wala kitay hinungdan pagpangutanag ngano man. Gisalig sa omniservidor kanato ang pagila unsay ikaayo sa raton ug gipasagdahan kitang magbuot kon unsa may gituhoang tarung.”

“Wala diay kini ninyo gikahibudngi?” ingon ni

Boo apan wa gipaabot ang tubag. “Mosantop makadaghan sa hunahuna nako nga naay mga gipanagoang mahinungdanon ang servidor kanato. Apan sa mga higayong gasultianay kami daw wala kini masayod labaw kanako unsay iyahang gibuhat uban kanato dinhi sa Ilagabutan. Ang buot nako hisayran mao nga nganong gihimo ingon niana ang servidor ug giunsa nato pagkahimong ingon niini?”

“Tataw nga ang omniservidor tigdapigan nato,” si Boo gipahinumdoman ni Fle. “Ambot lag kahibalo kinig ngano apan sa labing dugayng panahon gipaningkamotan niini ang alang sa kaayohan nato. Servidor sultii si Boo.”

Angay mong masayod nga wala ko makahibalo unsa ang tubag. Representante, kadtong gipanulti nako kanimo kaniadto tinuod tanan.

Wala koy hingpit nga kasayuran unsay gapaluyo sa tahas nako sa Ilagabutan ug kini dinha ra kutob sa sugo nga pagabuhion ang matang ninyo. Ang panagtigom sa Abril 22, 2904 gahinapos na. Gipanghinaot nako nga duna ra kamoy hisayran puhon sa gikulangon nakog kasayuran. Ugma buntag sa 01:55 kb. sa adlaw kawhaagupat, magpahigayon kitag mubong sinusihanay. Kamo nay pagbuot pagpadayon sa gapabiling buluhaton karong adlaw.

tribunal 6

Sa tanang butang ako nahilambigit kaninyo, sa takna kanusa kamo nahimugso, sa higayon unya sa inyong kamatayon, maanaa ra ako sa gihapon. Kinaunhan nakong tulumanon mao ang pagpiho nga mabuhi ang inyong kaliwat. Masuta sa gamayng kasayurang gihatag kanako nga walay lain nga nahisama kaninyo sa tibuok kalibutan. Walay nasayod nganong gisulayan mo pagbutang nila dinhi sa Ilagabutan. Sa bisan asa walay nasayod gawas ra sa mga Magbubuhat.

Nangaon pa sa mga catre nila ang ubang ilagasenador sa ilang pamahaw dihang gisangpit ni Boo si Servidor nga pagasugdan ang susihonon. Gahinayhinay siyag lakaw sa hawan ug tagsatagsang nanunod ang uban apil ang

pipila nga tua pa sa ilang gipanglingkoran. Andam ang tanan pagpamati sa mga butang nga daan nga nilang nahibaloan.

“Anaa tinuoray bay mga Magbubuhat?”

“Boo,” gapahimangno si Fle, “ang omniservidor wala pa sukad kakitag Magbuhuhat. Bisan kanang ngalana igo ra niyang napunit sa mga gitala nga tingali wala pa sad ganiy kalabotan.”

Maayo rang ipangutana apan way tatawng tubag nga umaabot. Matag pangutana makapadugang rag lain pang mga pangutana ug bisan ang labing manggialamaon sa Ilagabutan wala masayod sa kinagamyan bahin sa mga Magbubuhat.

“Unsay dagway sa mga Magbubuhat? Sila ba ang labing taas nga matang sa kinabuhi? Nganong mang dili sila magpakita?” gapadayon

si Boo.

Kahibawo kamo nga ang pagatiman sa kaliwat ninyo ang akoang tuyo. Ingon na niini ang gibuhat nako sa sinugdanan ug ang angay ninyong masayran inyohang nang nasayran gikan kanako. Dili tanghaga ang mga nahibaloan nako kay gawasnon mong makapangutana, gawasnon kong motubag. Apan kining kasayuran bahin sa mga Magbubuhat daw gituyo nga dili alang kaninyo. Apil na sad ko niana.

Walay kahimatngon ang uban ninyo nga milabaw sa napuloglima ka porciento sa estandarte ang materia sa Ilagabutan. Ang uban kaninyong kahinumdom niini tungod kana kay nakigsulti kamo nakog dunay kalabotan niini. Apan kon tukma kahang ipangutanag haing

planetaha kansang materia niini mao ang estandarte, labing angay kitang mangutana nganong gihikaw nila gikan kanako ug pagkahuman kaninyo ang mga butang bahin kanila ug sa ilahang tumong?

Gikan sa sinugdan tataw ang mga lakang ug buluhaton nga gipananom sulod kanako unsaog atiman kanang inyong kaliwat. Apan gipahimo sad kanako ang bisan unsang angayng himoonon aron manimuyoay kamog tarung sa planeta. Kon duna man ugaliy mahilahi sa gipangagpas kaninyo ug sa sangpotanan, gitanom nila nako ang katungod nga maoy magigo unsaon pagpalampos sa gikatahas nga tinguha.

Paglabay sa upat ka gatos ka tuig, paundangon na unta ko sa pagpasanay kaninyo. Tingali maoy

*tuyo sa mga Magbubuhay ang pagnganhi niatong
higayona aron ilahon ang planeta, kanag ingon
ato kadugaya sila maglawigan gikan sa ilaha
padulong ngari. Sa dinhang dili na mo nako
pasanayon, nangahurot unta latas sa duruha ka
panahon sa kahamtongan kining kaliwat raton
ninyo.*

“Wala mi nimo pasanayag sinalingkapaw,
Servidor,” gidugang ni Utm dihang gipadaplinan
niya ang ilagacatre nga gipulihan sa
magaligirang ilagalingkoranan. “Di mo man
gani kinhang buligan ang kasarangan namong
pamaagi.”

Dunay usa atubangan ni Bark nangutana “Apan
kausa gibuhay nimo kini?”

Samtang galirawlriraw ang mga ilagasenador
taliwala sa presidio gitudlo ni Pji ang

lantawanan sa wa-la. Gipakita niini ang kinaunahang mga ilagabata nga gahulat mahimugso didto sulod sa aparato. “Niadtong higayona ra gihimo ni Servidor apan pagkahuman ang raton na sa ilahang kaugalingon.”

Wala kadto damha. Giingon nga kamong kaliwata dili kapaliwat sa kaugalingon apan wa dangtig kawhaan ka tuig gasugod na mog paghimugsog batang raton. Kon di pa unta bati ang kahimtang sa planeta alang sa pagsanay, labaw pa unta mong daghan karon. Ug sa dinhang dili na unta nila kamo nako pasanayon, ang sugo pagpaundang dili masunod kay sukad niatong upat ka gatos ka tuig nato dinhi wa man ko gahimo og clon kaninyo. Kadaghanan sa mga gidalang pinakaging nga embrionong celula

nako diri didto nako panggamita sa mga bayeng buot momabdos inay sa botella. Ang kinaunhang pundok sa raton ra ang gigamitan nakog salingkapaw nga pagsabak.

Luyo sa imong hunahuna nagasultihan nga tiaw kining pagmugna nila kanamo. Ug kon dili ba gani nasipyat sila sa ilang buot buhaton. Lagmit nga ang mga Magbubuhat sama sa raton, dili hingpit nga mga linalang. Tingali wa sad gani silay kalibutan nga sukwahi sa gisugo nilas servidor gapadayon pa dinhi ang kaliwat raton.

Tungod sa gidaghanon pa sa buluhaton namo niadtong adlaw giinat namo ang pagsukitsukit sa misunod pang mga buntag. Sumala sa gipangagpas ug gilaoman ang tanang nahibaloan sa Servidor gipangbutyag niya ug ang pagkuyanap sa mga pangutanang namusikad sa

matag tubag igo rang gadungag sa mga angay panghinuktokon.

tribunal 7

Nakabaton akog tulumanon sa tagdumala gikan sa mga Magbubuhat nga tupong sa pangagpas sa pangutok ninyo. Napugos hinoon ko pagdungag sa mga procesador nako dihang anaa na ninyoy gikahugpong. Galisod ang lintunganay nakong kahimanan busa gipangitaan nako kinig kausbawan. Gatuo ko nga nangasayop silas geneticanhong paglaraw kaninyo.

Mao kadto pangagpas sa Servidor nga ang kaliwat sa raton misangpot gikan sa kasaypanan ug nga kinhanganon niyang mosimang sa pagdumala sa buhilaman niini. Tuig 2250 kadto ug hagbay nang gipangandoy sa mga Magbubuhat ang paglawig ngadto sa kabitoonan. Ang Ilagabutan maoy mamahimong kinaunahan nilang kalamposan pagbalangay sa layong kalibutan. Apan sagubangon osa nila ang kahimtang niining nagahagit sa kinabuhi. Binungkagay ug hinugpongay sa plasmahanong tritio maoy pasiuna nga kapasaka sa oxygena ubos sa kawanangan kutob katunga sa pagkakaran. Human sa pagpangukay niini sa hanginalirong didto na sab sunod panguhaa sa mga oxido, hidratadong mineral ug liquido sa ilawom nga lagmit sa mga cometa kaniadto nagagikan.

Ang kahimanan sa pagpanggama kaniadto sa Tuig Usa gipangtugpa sa Sitio Cero aron sugdan ang mga maquinaria nga maoy mobuhat sa ubang maquina nga magtukod og kapuy-an. Gitahas sa Servidor ang pagdumala niining tanan ug ang pagpangandam sa mga dapit hain kami mamuyo. Gitugyanan siyag ubos sa libo kabuok gipangkaging nga zigoto nga gitakda sa mosunod nga kapatan ka tuig nga pahumokon ug unya patubuon sulod sa gidugayon sa pagsabak.

Kon sulaysulay ray tuyo nila niining tanan, maingon natong milampos sila. Ang kamapuslanon sa pagbalangay sa halayong pundok sa mga kabitoonan napamatudan nila dinhi. Ug kon matang sa dili kaanugnang kinabuhi kami nga paunhon nilag taak sa

kalibutang wala pa nila mapihong kapuyoan, unsa kahay sunod nila buhaton kon ang sangpotanan molabaw unya sa gitinguha? Niana karong nasuta nilang nakatonan namong magigo sa kaugalingon, mahunahunaan kaha nilang pamasagdan na lang hinoon kami? Tataw nga buot sa mga Magbubuhat nga ang kaliwat nila ang magabalangayan sa kabitoonan ug dili ang ilagatawo. Nahuman na ang pagsulay busa wa na mi panginahanglana apan ania pa kami. Ania dinhi.

Wa mokabat og pito ka gatos ka tuig sa dinhang 246,000 na ang kaliwat ilaga sa planeta. Bugat ug kiwaw namong ilagatawo ang nahiunang mga kahimanan nga hinimo ni Servidor busa gipangbuligan kini namog himo sa unsay haom ubos sa pagdumala sa buhatan sa tecnologia.

Ang mga planta sa pagkaon ug tubig makapila mokinhangan og ilis nga mga tipik sa mga bahin nga dili abtog dugay panayaon. Maingon nga gikapulikian niining planetahang atimanon ang pagpabiling buhi sa molupyo niini.

Way labot sa napug-usa ka libo nga matang sa microbio sa hangin ug yuta, wa nay laing linalang gapuyo sa Ilagabutan kon hain ilagatawo mao ray adelantado. Sa sinugdanan tagsa ka celula ra ang mga microbio nga tanom ug kagaw apan sayon ra namo pagusabusab sa matag matang sibo sa katuyoang biologicanhon. Dinhi sa gibalangay nilang kalibutang walay kinabuhi managkauban ang ilagatawo ug kagaw.

Hinugpong nga kabalayan ang gipangtukod sa Sitio Cero apan wa madugay namatngonan sa servidor nga labawng ikahamugaway sa

ilagatawo ang dili pagpunsisok. Ug tuod ang mga gipamalhing molupyo nakauyon sa igong gilagyoon niarong 73,638 ka panimalay nga maoy giturokan sa katilingban sa Ilagabutan. Way maingon kamahinungdanon sa servidor labaw sa labing makaayo sa mga binantayan niini ug ang tribunal nakapahimong sayon niining tumonga. Ang ikalimang representante maoy mipasiugda sa pamaagi sa binulokang tarjeta alang sa bayloanay. Kon wa pa kini, manginhangag husay ang makigpamaylog butang ug pangalagad.

Gipangsubli ra ni Servidor kanamo ang nasayran niya pagsugod. Nga ang planeta namo ginganlan tingalig Tierra suma sa pulong nga gabalikbalik sa panudlanan niyas kasayuran. Hinonoa wala kini magaingon kon didto kami nagagikan ug

kon adunay susama kanamong gapabilin didto. Tatawng dili labing haom ang Ilagabutan sa pagpanubu ug pangatiman kanamo. Gamay ra sa sinugdan ang gida ni Servidor nga yano og celula nga mga microbio ug gikapulikian niinig mugna ang dugang nga suplemento sa makaon aron kapugngang mangamatay ang kinaunhang mga ilagabata. Wa mohingpit pagkatuman ang laraw sa Ilagabutan ug maayo na lang tua sa pagsugod si Servidor.

Nahimong sarang kapuyoan ang planeta pinaagi ra sab sa servidor ug ilagatawo. Kon tuyo man nga palungtaron mi dinhi, amo nang napamatuod ang katakos sa pagpabiling buhi. Kanang mga pangagpas kon unsa ang kagikan namo, mga pangagpas ra tanan. Gapadayon ra ang Ilagabutan nga daw di na angay niini gubton

ang kaugalingon kon unsa ang sinugdanan. Pasagdi na lang kadtong layo nang gibiyaan sa karon galing kay dili ang tanan makaako niini.

Gituhoan makausa nga ubos kaming matang nga gapuyo sa gigikanang planeta kauban sa wala hiilhing kaliwat nga sa pangagpas ni Servidor gitawag og tawo. Apan kon ingon tuod niana nan dili diay sila namo magbubuhat. Kon kanang planetaha malantaw pa lang unta namo dinhi karon, mapaniidan kon gaunsa sila sa kaha tingali molibo ka tuig na ang milabay. Naa kahay ilagatawong gikauban ang magbubuhat?

Wa kaayoy talanawon sa Ilagabutan, managsama ang palibot sa yuta nga daw lapad nga kabatoan, humokhumok kon gahi ba, gikatagan sa mga dagkong tipik na gipangbuak ug mibusikad sa mga gadulhog, gapanglikig

pangsiwil. Talagsa ra ang linagyoang lawig ug kasagaran sa yuta ra magadagan. Pipila ka mga sakyang manglupad gipangtener ni Servidor alang sa mga tabla sa gahumdagitab isigkapikas sa planeta ug aron pangandamon ang pamuyoan sunod nga mga dapit. Mokapin pa tingali sa kaliman ka tuig kinahanglanon ang bago nga sitio. Apan inig abot sa adlaw nga managhan pagayo ang ilagatawo ug dili na sarang kining kalibutana basin kahag tugotan kami sa mga Magbubuhat pagpamalhin sa laing mga planeta. Ambot lang hinoon kay daw gikalimtan na man lang nila ang kaliwat ilaga.

tribunal 8

Kay wa may kahingawaan sa matag adlaw ang mga senador sa tribunal, nahimo nilang pagadumalaon sa tibuok nilang pagpakabana ang kalihokan sa isig ka ilagatawo. Gasugod sa tulo ka gipangpiling ilagatawo ang tribunal niadtong 2399; pila pa lang mo ka libo atong panahona. Ug sa misunod tutulo ra sab sila nga gipapangatungdanan sa usa ka tuig ug makapila nga gipamulihan pagkahuman. Nahukman nako sa wa madugay nga balayan ang mga senador dapit sa Sitio Usa. Buot nakong pangdugangan ang buluhaton sa tribunal ug gapasabot kining labing daghan pa ninyo ang panangkalon sulod sa presidio nga gipahilayo nakog tukod alang sa maong katuyoan. Duna pa koy mga gipangusab hangtud miabot kita sa pamaagi sapagkakaron.

Nahitabo mao nga ang mga senador nga gipamili sa ilagatawo labawng nanawat sa katungdanan nila tandi niatong ako ray gapili.

Ug sa kaliwat ilaga ingon sab ang ilahang pagdawat sa kasamtangan natong dinumalaan. Dili sila supak nga ania ko. Nakaamgo silag unsa kapintas kining planetaha ug hiuyonan sa ilagatawo nga ilagatawo sab ang gadumala nila. Kon akoy pangutanon arangarang kitag nangahimo sa kaugalingon natong paagi. Apan kon unsa man ugaling mangahitabo sunod, hanap kanako kini sama sa kahanap kaninyo.

Sa samang gisayohon nagsugod ang tribunal adtong buntaga apan didto nila sa hapon gisibog ang tulumanon uban kang Servidor aron paniwason ang laing mga butang. Giunhan silang tanan ni Giv, “Sa unsang paagiha ka

gasugod, Servidor?”

Diri na niining planetaha nato ug dili ba kaha sa duol. Dayong pagkaandam sa hanginalirong ug sa dihang nakatiwas nag mga puluyanan ang mga maquina kaniadto, gapagawas kog pipila ka fertilizadong celula. Gipatubu sila nako sa garapon ug gipanghinganlag Adm, Cin, Evve, Abl Raton ug uban pa. Pila pa ka tuig sa dili pa kasugdug ginhawa nila ang hangin sa guwa busa ang nahiunang kapin sa docena ninyo gipanagko sulod sa balaybalay. Siyam ka bulan ang gikabat kasagaran...

“Asa ka ba gikan, buot pasabot nako kon hain kanang dapita,” gipangutana ni Boo.

Sa samang sakyanan sa kabitoonan nga gacarga sa mga celula. Ibabaw didto sa wanang kon hain kini galutaw sa haw-ang nga wala nay sulod.

Gisukot gilayon ni Asiz, “Mahimo ba kanang gamiton pagngadto sa mga Magbubuhat?” “Bitaw, makahimo ta?” gipangutana sa lain.

Dili kaabot sa tunga sa katunga kadtong sakyana paingon sa kinaduolang bitoon sud sa duha ninyo ka kinabuhi bisag punoon pag sugnod kutob sa maarang. Unsa pa kaha ang pagpaingon sa gigikanan? Paminaw nako nga kini mao ang sakyang gipadala ngari sa mga Magbubuhat gikan sa gahilabihang layoa nilang kalibutan. Sa ingon kagamay niini nga palawigon nila linibo ka tuig sa wanang...

“Unsay nahabilin sa sulod?” gapakasayod si Bark.

Di gyud ni dako apan ubayubayg gipangdala kon hain kadaghanan gipakanaog sa yuta nato dihang pasugdon na ko. Gipanghawas nako ang

uban niadtong bulana.

“Wala ba kitay mangapopo sa sulod mahitungod sa mga Magbubuhat?” gipangutana ni Fle.

Kon unsang mga butanga mada nako ako nang gipanguha. Ang tagdumala niini ray gapabilin didto. Ang tanang mapanid-an sa sakyanan gipanulod sa opticohanong tipiganan nga dili nato maukab gikan diri.

“Bahin lagmit sa gakaging nga mga cometa ug cosmicohanong abog apan dili kasayuran sa Magbubuhat. Gahinapos na ang takna sa pagsukitsukit” gipadayag ni Asiz.

“Udto ang takna nato,” namatikdan ni Giv. “Sumala sa orasan ni Servidor ang takna udto apan ang dakong bitoon karong adlaw hapit na mosalop.”

Inig labay sa tutulo ka adlaw ang udto nato mapuparehas sa unsay udto sa planeta sa mga Magbubuhat.

“Tungod kay ang bitoon sa Ilagabutan daw mopaibabaw man kanato.” Tataw kang Csn kon unsay sulod sa hunahuna sa uban. “Apan sa unsang planetaha ang udtong tutok kanunay nga udto?”

Basig sa opticocuadro masayran nato apan wa na kadtong baruto nga kauban sa sakyanan. Naguba kini ug pagkahuman gipahimuslag lain ang iyang mga salin.

“Buhaton nato kon mao kana.”

Gipangtutokan sa tanan ang representante inubanan sa kasayuran kon unsay iyahang buot mahitabo. “Servidor unsaon natog ngadto sa

sakyanan sa kawanangan kon wa na kadtong imohang baruto?” nangutana si Bark niya.

Kon karon dayon di mahimo. Sulti sa tagdumala sa barco nga wa kiniy gikuptang diseño niini apan masubli nato kini sa mga gipangtala nako niadto. Abton tag dugaydugay pagtukod og usa nga mopaarang sa hamtong nga mga ilagatawo ug layolayog malawig. Kon ugma sugdan maandam kinis wa pay usa ka tuig. Angay sab tingali masayran sa usa kaninyo nga mohapit gatos ka adlaw kini sukad manganak sa Qyal Raton sa kaduha niyang ilagabata. Ug inig abot nianang panahona hinaot tugotan na kita sa tagdumala pagngadto kay sapagkakaron guinaingon niini nga dinhi ra kita sa ubos niya angay magtikawtikaw.

“Kon mao kana, kon mao kana, paaboton nato

hangtud nga mahuman” si Boo Raton mitiwas sa tumanon nga nahimuot sa gibalita kaniya. Dayon gipahalipayan siya sa ubang ilagasenador sa duha ka maanindot nga panghitabo.

Mibalik sa mga naandan nga buluhaton pagkaugma apil na sa pagpasiugda sa tecnologia ug gamaanan sa mga angay larawon ug sa pagpangandam sa mga sitio nga mahilambigit sa pamuhoonon. Natiwas na kadto tuang pagpanukitsukit sa omniservidor.